

DAINIUS VAITEKĖNAS

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

KREIPIMASIS

2023-08-28

Vilnius

Prašau šį kreipimąsi pripažinti peticija.

Žmogaus teisių ir laisvių apsaugos ar įgyvendinimo, valstybės ir (ar) savivaldybės institucijų reformavimo ar kitas ne tik pareiškėjui, bet ir visai visuomenei ar jos daliai svarbus klausimas, kurį prašoma ar siūloma spręsti:

LR geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo (toliau – GVTNTĮ) nustatyti tikslai pagal GVTNTĮ 1 str. ir 12 str. 2 d. turi būti įgyvendinami suderintai su LR vietos savivaldos įstatymo (toliau – VSĮ) 6 str. 30 d., t.y. nustatant tokį šių įstatymų įgyvendinimo būdą, kad jis atitiktų LR viešojo administravimo įstatymo (toliau – VAĮ) veikimą dėl viešųjų paslaugų administravimo (VAĮ 20 str.), būtų taikomas nagrinėjant ginčus dėl gyventojo teisės gauti viešąją paslaugą nuotekų tvarkymo (valymo) srityje, taip pat sudarytų sąlygas apsaugoti vartotojo teisėtus interesus vadovaujantis LR vartotojų teisių apsaugos įstatymo (toliau – VTAĮ) reikalavimais, t. y. nustatant ikiteisminį vartojimo ginčo nagrinėjimo procedūrą, taikant įstatyme nustatyta sąvoką **vartotojas**. *Vartotojas* – fizinis asmuo, su savo verslu, prekyba, amatu ar profesija nesusijusiais tikslais (vartojimo tikslais) siekiantis sudaryti ar sudarantis sutartis (VTAĮ 2 str. 20 d.). Minėtų įstatymų taikymą susieti su LR civilinio kodekse nustatytais teisės normomis 6.156 str., 6.157 str., 6.161 str., 6.184 str. ir 6.185 str. dėl sutarčių teisės reikalavimų taikymo.

Akcentuoju tai, kad VSĮ 55 straipsnio 1 dalis nustato, kad savivaldybė administruoja ir užtikrina viešųjų paslaugų teikimą gyventojams, nustatydamą šių paslaugų teikimo būdą, taisykles ir režimą, steigdamą biudžetines ir viešąsias įstaigas, savivaldybės įmones, akcines bendroves, įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka parinkdamą viešųjų paslaugų teikėjus ir įgyvendindamą viešųjų paslaugų teikimo priežiūrą ir kontrolę, matyti tai susieta su VAĮ viešosios paslaugos apibrėžimu 2 str. 19 d. „19. **Viešoji paslauga** – pagal įstatymų ir (ar) viešojo administravimo subjektų nustatytus reikalavimus vykdoma šių subjektų prižiūrima veikla, kuria sukuriama valstybės ar savivaldybių garantuojama ir visuomenės nariams vienodai prieinama nauda“, be to VAĮ 2 str. 22 d., nurodoma į tai, kad „**Viešųjų paslaugų teikimo administravimas** – įstatymų nustatyta tvarka atliekama viešojo administravimo subjektų veikla nustatant viešųjų paslaugų teikimo taisykles ir tvarką, išduodant leidimus teikti viešąsias paslaugas, steigiant atitinkamos formos juridinius asmenis arba parenkant kitus asmenis, teiksiančius viešąsias paslaugas, taip pat viešųjų paslaugų teikimo priežiūrą“, matyti tai atitinka GVTNTĮ 14 str. 1 d. ir 20 str. 2 d. nurodytus reikalavimus dėl veikimo nuotekų tvarkyme, tame tarpe viešosios paslaugos administravimą pagal VSĮ 55 str. 1 d. turi vykdyti savivaldybė. Pagal GVTNTĮ, geriamojo vandens išgavimą, tiekimą, nuotekų, paviršinių nuotekų tvarkymą savivaldybės teritorijoje ir viešojo geriamojo vandens tiekimo regione organizuoja savivaldybių vykdomosios institucijos (GVTNTĮ 13 str. 1 d.), abonentų ir vartotojų skundus dėl geriamojo vandens išgavimo, tiekimo, paviršinių nuotekų tvarkymo ir nuotekų tvarkymo paslaugų teikimo organizavimo ir koordinavimo nagrinėja savivaldybių institucijos (GVTNTĮ 38 str.). Savivaldybės vykdomoji institucija koordinuoja ir prižiūri geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų teikimą savivaldybės teritorijoje, taip pat teritorijų

planavimo procedūrų metu organizuoja priežiūrą, kad geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektai ir jų apsaugos zonos būtų išdėstyti komunikacijų koridoriuose arba būtų užtikrintos galimybės naudotis servituto teise, kai reikia prižiūrėti, keisti ir kitaip naudoti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros objektus (GVTNTĮ 10 str. 2 d. 5 p.), taigi organizuoti ir prižiūrėti nuotekų tvarkymo paslaugų teikimą, taip pat ir nagrinėti skundus dėl nuotekų tvarkymo paslaugų teikimo organizavimo ir koordinavimo yra pavesta savivaldybės vykdomajai institucijai.

Pasiūlymas susietas su GVTNTĮ 2 str. 1 d., kai sprendžiamas **Nuotekų tvarkymas – nuotekų surinkimas, laikymas, transportavimas, valymas, apskaita, tyrimas, išleidimas į aplinką ir (arba) valant susidariusių atliekų (dumblo) tvarkymas** (GVTNTĮ 3 str. 29 d.), tai suprantant, kad **Nuotekos – buityje**, ūkio ar gamybinėje veikloje naudotas vanduo, taip pat kritulių ir kitoks (nuo teritorijų dangos ar transporto priemonių plovimo ir panašiai, išskyrus vandenį iš žaliųjų plotų, kuriuose neįrengta vandens surinkimo infrastruktūra, ir žemės ūkio naudmenų) vanduo, kurį asmuo išleidžia į aplinką tam skirtais inžineriniais įrenginiais arba *atiduoda tvarkyti* (GVTNTĮ 3 str. 20 d.). Pažymėtina, kad D. Vaitekėno pasiūlymas dėl teisės akto pakeitimo pagrindžiamas GVTNTĮ 3 straipsnio 1, 23 ir 53 punktuose įtvirtintomis sąvokomis „**Abonentas**“, „**Individualusis nuotekų tvarkymas**“ ir „**Vartotojas**“, akcentuojant tai, kad individualių nuotekų tvarkymą turi teisę atlikti **vartotojas** ir **abonentas**.

Siūloma priimti, kad nuotekos susidariusios buityje ir jų atidavimas yra susietas su **vartotojo** veiksmis, kai kauptas/laikytas nuotekas reikia atiduoti tvarkyti ir tai organizuoja savivaldybė, kaip viešosios paslaugos teikimą gyventojams, vykdydama viešosios paslaugos administravimo funkcijas vadovaudamasi centrinio viešosios paslaugos administratoriaus ir poįstatyminių teisės aktų reikalavimais. Taigi pasiūlymas apima teisinį reguliavimą tarp verslininko, ūkinę veiklą užsiimančio asmens vykdomos veiklos - Nuotekų tvarkymas ir **vartotojo** siekiančio sudaryti ar *sudarantį viešąją sutartį*, tam kad įvyktų veiksmai dėl nuotekų tvarkymo (GVTNTĮ 3 str. 29 d.). Vadovaujantis GVTNTĮ nustatytais tikslais šio įstatymo vykdymas yra visuomenės viešasis interesas, tam, kad bet kurio **vartotojo** (fizinio asmens) buityje susidariusios nuotekos būtų surenkamos ir transportuojamos dėl nuotekų tvarkymo vykdymo. GVTNTĮ 3 str. 28 d. nustato, kad **Nuotekų transportavimo paslaugų teikimas** – individualių nuotekų ir (ar) valant nuotekas susidariusių atliekų (dumblo) *surinkimas, transportavimas ir išleidimas į geriamojo vandens tiekėjui* ir nuotekų tvarkytojui arba viešajam geriamojo vandens tiekėjui ir nuotekų tvarkytojui, arba regioniniam viešajam geriamojo vandens tiekėjui ir nuotekų tvarkytojui, arba garantiniam geriamojo vandens tiekėjui ir nuotekų tvarkytojui *nuosavybės teise priklausančią ar kitaip valdomą ir (arba) naudojamą nuotekų tvarkymo infrastruktūrą*. Išskiria ir aiškiai nustato nuotekų tvarkymo veikimo grandį dėl nuotekų surinkimo iš **individualių nuotekų tvarkymo įrenginių** (inžineriniai įrenginiai skirti surinkti, kaupti, valyti nuotekas (GVTNTĮ 3 str. 21 d.)). GVTNTĮ reglamentavimas nustatytas taip, kad nuotekų tvarkymas apimtu visus vartotojus nepriklausomai nuo procesų ir/ar esamų įrenginių sudėties kaupti ar valyti nuotekas, todėl GVTNTĮ 3 str. 16 d. nurodoma į tai „Geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo viešoji sutartis (toliau – viešoji sutartis) – geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo, ir (arba) paviršinių nuotekų tvarkymo sutartis, kurią geriamojo vandens tiekėjas ir nuotekų tvarkytojas arba viešasis geriamojo vandens tiekėjas ir nuotekų tvarkytojas, arba regioninis viešasis geriamojo vandens tiekėjas ir nuotekų tvarkytojas, arba garantinis geriamojo vandens tiekėjas ir nuotekų tvarkytojas, arba paviršinių nuotekų tvarkytojas **sudaro su geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų gavėjais**“. Viešosios sutartys sudaromos, keičiamos ir nutraukiamos vadovaujantis Civiliniu kodeksu, Geriamojo vandens įstatymu, šiuo įstatymu, Vyriausybės tvirtinamu *viešosios sutarties standartinių sąlygų aprašu* (GVTNTĮ 31 str. 1 d.).

Dainiaus Vaitekėno kreipimusi siūloma spręsti Viešosios sutarties standartinių sąlygų aprašo (toliau - Aprašas) patvirtintu LR vyriausybės 2023-06-07 nutarimo Nr. 440 1.2 punktu keitimo klausimą taip, kad nuotekų tvarkymo gavėju būtų *visi fiziniai asmenys (vartotojai)*, kurių nuotekos susidaro buityje, t. y. teisės aktų patvirtintos viešosios sutarties standartinės sąlygos neturėtų „apribojimo sąlygų ar reikalavimų“ naudotis viešąją paslauga, siūloma tai, kad Apraše nebūtų nebūtų teikiamų nuorodų, kaip turi būti sprendžiami techninio pobūdžio klausimai dėl nuotekų kaupimo, surinkimo, atidavimo, transportavimo, išleidimo, tame tarpe Aprašas neturėtų reikalavimų pagal Daiktinę teisę (valdymo ir/ar naudojimo sąlygų nustatymo), jeigu įstatymų ir jų lydinčiais teisės aktais anksčiau tokie reikalavimai nebuvo nustatyti pagal GVTNTĮ ir LR statybos įstatymą, nes viešoji sutartis, kaip viešųjų paslaugų viešoji sutartis turi būti fiziniam asmeniui (**vartotojui**) priemonė turėti galimybę buityje sudarytas nuotekas atiduoti tvarkymui. Manau, kad viešoji sutartis neturi spręsti kitų teisinių klausimų pvz. dėl asmens teisės į nekilnojamojo turto daiktus tam, kad būtų vykdoma nuotekų tvarkymo veikla. Be to technologiniai ir techninio pobūdžio klausimai nėra sprendžiami teisinio reguliavimo būdų, matyti, tai nedaro įstatymo leidėjas priimtu GVTNTĮ, nes GVTNTĮ 27 str. 2 d. 2 p. nurodo į tai, kad licencijuojamos veiklos sąlygas turi atitikti technologiniai, finansiniai ir vadybiniai pajėgumai pagal

rodiklius tam, kad galētu vykti nuotekų tvarkymo paslaugos teikimas. Paminėtina, kad GVTNTĮ 21 str. 1 d. reikalavimuose nurodoma, kad **Nuotekų transportavimo paslaugas** gali teikti geriamojo vandens tiekėjai, garantiniai vandens tiekėjai ir kiti asmenys, kurie nuosavybės teise ar kitaip teisėtai valdo nuotekoms transportuoti reikalingus įrenginius ir transportą, šią veiklą įregistruvę Nuotekų tvarkymo informacinėje sistemoje aplinkos ministro nustatyta tvarka. Pažymėtina tai, kad Įstatymo leidėjas verslininkui priskyre teisę dėl įrenginių, transporto ir personalo klausimų sprendimo, tačiau tokia veikla turi būti įregistruota ir/ar licencijuota, tam, kad paslaugų gavėjas (vartotojas) turėtų galimybes naudotis viešąją paslauga - nuotekų tvarkymu, šios paslaugos vykdymo sudėtis yra priduodamos/surenkamos nuotekos pavyzdžiui iš nuotekų kaupimo įrenginių (GVTNTĮ 23 str.). Paminėtina, kad GVTNTĮ ir VSĮ reguliuojama veikla (Konstitucijos 46 str.) ir nurodo, kad yra viešasis interesas pagal GVTNTĮ yra nuotekų tvarkymas, tai tokia veikla, kuri teisės normomis yra reguliuojama, kaip viešoji paslauga tam, kad nuotekos būtų surenkamos, transportuojamos, valomos ir tinkamai sutvarkius išleidžiamos į aplinką. Taigi tais tikslais vykdomai veikli nėra nustatytos verslininko teisės *atsisakyti sudaryti sutartį* su **vartotoju**, todėl Apraše neturi būtų nurodomos sąlygos, kurios darytų išimtį dėl viešosios sutarties sudarymo. Įstatymo 20 straipsnio 2 dalies 7 punkte įtvirtinta, kad „viešasis vandens tiekėjas, regioninis viešasis vandens tiekėjas privalo pasiūlyti individualių nuotekų turėtojiui sudaryti viešąją sutartį dėl individualių nuotekų transportavimo <...>“, teisės normų nuostatos nurodančios į viešosios paslaugos teikimo pasiūlymo pateikimą vartotojui ar abonentui. Todėl įstatymo leidėjo išreikšta valia dėl pareigos pasiūlymą pateikti, negali būti poįstatyminiu teisės aktu pakeičiama, tai darant viešosios sutarties standartinio sąlygų Apraše nurodytais reikalavimais (galiojančio Aptašo 12 p. redakcija), t. y. nustatyti kitą viešosios sutarties sudarymo tvarką nurodant į tai, kad vartotojas turi kreiptis su prašymu, tam, kad išreikštu valią viešajai sutarčiai sudaryti. Paminėtina teismų praktika, nurodanti į tai, kad „Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo organizavimas – savarankiška savivaldybės funkcija viešųjų paslaugų tiekimo gyventojams srityje (Vietos savivaldos įstatymo 5 straipsnis, 6 straipsnio 1 dalies 30 punktas). Įstatymu savivaldybės įpareigotos užtikrinti, kad viešosiomis paslaugomis galėtų naudotis visi (LAT civ.byla e3K-3-188-313/2019 31 punktas). Siekiant užtikrinti, kad nuotekų tvarkymas vyktų ir esant individualių nuotekų tvarkymo būdai įstatyminės teisės normos nurodo, kad geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo organizavimas – savarankiška savivaldybės funkcija viešųjų paslaugų tiekimo gyventojams srityje (Vietos savivaldos įstatymo 5 straipsnis, 6 straipsnio 1 dalies 30 punktas). Įstatymuose (Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatyme, Geriamojo vandens įstatyme) nustatyta pareiga savivaldos institucijoms užtikrinti jų teritorijų gyventojams galimybę viešai arba individualiai apsirūpinti reikiamu geriamojo vandens kiekiu ir individualiai tvarkyti nuotekas, užtikrinti tiekiamo vandens kokybę ir saugą, rūpintis geriamojo vandens šaltinių apsauga ir surinkti iš nuotekų kaupimo įrenginių sukauptas nuotekas jas transportuojant ir išleidžiant į viešojo vandens tiekėjo valdomą nuotekų tvarkymo infrastruktūrą. Savivaldos institucijos, aprūpindamos asmenis geriamuoju vandeniu, tvarkydamos nuotekas, vykdo viešąją funkciją, o įstatymai įpareigoja savivaldybes užtikrinti, kad šiomis viešosiomis paslaugomis, tarp jų – nepertraukiamu vandens tiekimu ir nuotekų tvarkymu, galėtų naudotis visi asmenys. Paminėtina, kad teisinis reguliavimas nukreiptas į tai, kad būtinausias ir dažniausias galimas pasirinkimas vartotojui yra tik iš vieno šaltinio, kuris privalo ir dažniausiai turi techninę įrangą ir transporto priemones, kurių pagalba gali vykdyti nuotekų surinkimą iš nuotekų kaupimo įrenginių, kai vartotojui nustatytas tik individualių nuotekų tvarkymo būdas, todėl svarbu, kad tokie nuotekų transportavimo paslaugai teikti išteklių būtų prieinami visiems vartotojams būtų prieinami ir tiekiami vienodomis ir sąžiningomis sąlygomis. Pastebėtina, kad viešųjų sutarčių (GVTNTĮ 20 str. 2 d. 7 p. ir 38 str.) sudarymo atveju yra nustatytas specialus materialiosios teisės diskriminavimo draudimo principas, tai matyti iš teisės normos įtvirtintos CK 6.161 straipsnio 3 dalyje, kad „sudarydamas viešąsias sutartis, juridinis asmuo (verslininkas) neturi teisės kam nors suteikti privilegijų, **išskyrus įstatymų nustatytus atvejus**“ bei 4 dalyje, teigiant, kad „viešosiose sutartyse nustatomos prekių ir paslaugų kainos bei kitos sąlygos turi būti vienodos visiems tos pačios kategorijos vartotojams, **išskyrus įstatymų nustatytus atvejus**, kai atskirų kategorijų vartotojams gali būti taikomos lengvatinės sąlygos.“. Paminėtai tai, kad Konstitucinio Teismo 1998 m. kovo 25 d. nutarimas nurodo į tai, kad „Vyriausybės nutarimas, priimtas taikant įstatymo normas, negali nustatyti grįžtamosios jų galios. Vyriausybės nutarimas, priimtas taikant įstatymo normas ir nustatantis grįžtamąją jų galią, visais atvejais neatitinka įstatymo, nes juo įsiterpiama į to įstatymo galiojimo ribas ir pažeidžiama jo viršenybė poįstatyminių aktų atžvilgiu.“ Todėl viešojo administravimo subjektai savo veikloje pirmiausia turi vadovautis bendraisiais teisės principais, taip pat bendraisiais viešojo administravimo principais, įtvirtintais Viešojo administravimo įstatymo 4 straipsnyje. Taigi įstatymo viršenybės principas, be kita ko nurodo į tai, kad administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais, todėl siūloma keisti Aprašo 55 punktą.

Pažymėtina, kad viešosios sutarties standartinėse sąlygose negali būti reikalavimai, kurie įrašomi kaip „imperatyvios teisės normos“ (CK 6.157 str.), kurių vartotojas negalėtų įgyvendinti dėl jo daiktinių teisių

neturėjimo arba sunkios finansinės padėties, kuri ribotu vartotojo galimybes įvykdyti nustatus įpareigojimus (vartotojo pareigas), tam, kad įvyktų vartotojo ar abonento „sudarytų“ nuotekų pridavimas dėl nuotekų tvarkymo, be to tai iš anksto spręstu apie vartotojo galimybes sudaryti viešąją sutartį, kai žinoma teisės norma pagal VSĮ 54 str. 5 d. nurodanti į tai, kad „Savivaldybė turi užtikrinti, kad viešosiomis paslaugomis galėtų naudotis visi savivaldybės gyventojai ir kad šios paslaugos būtų teikiamos nuolat“.

Vadovaujantis principu „teršėjas moka“, kuris reiškia, kad asmuo sudarantis buityje ar savo ūkinėje veikloje nuotekas turi mokėti nuotekų tvarkymo išlaidas, įskaitant išlaidas, patirtas reikiamai nuotekų tvarkymo infrastruktūrai įrengti ir jai eksploatuoti, tačiau tokias išlaidas turi apmokėti pirminis nuotekų darytojas arba dabartinis ar ankstesnis nuotekų turėtojas, tačiau ne statinių ir jų antrinių daiktų savininkas ar valdytojas, įvertinus šias nuostatas siūloma Aprašo 55 p. papunkčiais tikslinti „Individualių nuotekų turėtoją“, kaip vartotoją ir abonentą, kurie naudodami vandenį sudaro nuotekas pvz. gyventojas buityje, verslininkas/gamintojas vykdydamas komercinę/ūkinę ar paslaugų teikimo veiklą.

Taigi vertinant nuotekų susidarymo aplinkybes pagal galimas ar turimas gyvenamosios vietos pasirinkimo aplinkybes ir/ar egzistuojančias sąlygas matyti, kad Aprašo 55.1. įrašytas reikalavimas, pagal vartotojo prievolę vartotojo atžvilgiu yra nepagrįstas:

55. Individualių nuotekų turėtojas privalo:

55.1. nuosavybės teise ar kitais pagrindais valdomame žemės sklype užtikrinti privažiavimą prie nuotekų valymo ir (arba) kaupimo įrenginių;

Akcentuoju tai, kad vartotojas „šalių susitarimu“ negalės pakeisti nurodomos viešosios sutarties standartinės sąlygos, žinant CK 6.157 str. 1 d. esanti nurodymą, kad „Šalys savo susitarimu negali pakeisti, apriboti ar panaikinti imperatyviųjų teisės normų galiojimo ir taikymo, nepaisant to, kokia teisė – nacionalinė ar tarptautinė – šias normas nustato.“ Vertinime reikšminga aplinkybė yra tai, kad galiojantis Lietuvos įstatymai, numato, kad vartotoju gali būti nuomojamų gyvenamųjų patalpų nuomininkas, kuriam įstatymas nenustatė teisės įgyti kitų teisių į statinio antrinius daiktus, keisti ir/ar vienašališkai nustatyti žemės naudojimosi tvarką, tame tarpe keisti žemės sklypo ribas ar užstatymą, nors faktinis nekilnojamojo daiktų-patalpų nuomininkas bus nuotekų sudarytoju ir dabartiniu nuotekų turėtoju. Galima daryti prielaidą, kad Apraše nurodytas reikalavimas dėl „privažiavimo užtikrinimo“ yra priimtas su tikslu eliminuoti GVTNTĮ 21 str. 1 d. nurodyta reikalavimą „valdyti įrenginius ir transportą“, kaip tinkamas naudoti priemones Nuotekų transportavimo paslaugos teikimo veikloje, t. y. Aprašas keičia vartotojo interesus apsaugančias sąlygas dėl nuotekų transportavimo paslaugos teikimo užtikrinimo, matyti, kad prievolę nuotekoms surinkti ir transportuoti iš viešosios paslaugos teikėjo perkeliama paslaugų gavėjui (vartotojui ir abonentui) pagal prievolę priduoti nuotekas tvarkymui. Neteisingas, neprotingas ir logiškai nepagrįstas pareigų perskirstimas prieštarauja GVTNTĮ 12 str. 2 d. nurodytiems tikslams, nes tokių galimybių pats vartotojas pagal Daiktine teisę neturi, tačiau „galimybių turėjimo“ klausimą pavedama spręsti savivaldybei, kaip nuotekų tvarkymo organizavimo darbus (GVTNTĮ 13 str. 1 d. ir 14 str. 1 d.) ir šio viešojo administravimo subjekto atsakomybe pagal VSĮ 54 str. 5 d., kai būtina viešosios paslaugos teikimą užtikrinti visiems gyventojams ir nuolat.

Kreipimosi pateikimo priežastys ir tikslai:

GVTNTĮ 3 straipsnio 1, 23 ir 53 punktuose įtvirtintomis sąvokomis „**Abonentas**“, „**Individualusis nuotekų tvarkymas**“ ir „**Vartotojas**“, individualių nuotekų tvarkymą turi teisę atlikti **vartotojas ir abonentas**, tačiau LR vyriausybės 2023-06-07 nutarimu Nr. 440 1.2., punktu patvirtintos Geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo viešosios sutarties standartinių sąlygų aprašo (Aprašo 4.6 ir 6 p.) nustato iš esmės kitą nuotekų tvarkymą, t. y. nuotekų transportavimo paslaugos teikimą nevertina, kaip nuotekų tvarkymo veiklą, kuri bendrąja prasme yra nuotekų tvarkymo sudėtinė dalis, be to tai yra viešosios paslaugos teikimas gyventojams (tai vertinama pagal VAĮ 20 str.).

Aprašo nuostatomis nukrypstama nuo viešosios sutarties sudarymo tvarkos, kai ji aiškiai nurodoma GVTNTĮ 20 str. 2 d. 7 p. ir 23 str. 2 d. 5 p., kaip viešojo vandens tiekėjo ir vartotojo pareigos. Įstatymas nurodo, kad turi būti siūloma sudaryti viešąją sutartį, kai yra nustatytas individualių nuotekų tvarkymo būdas ir vartotojas turi pareigą laiku priduoti nuotekas (GVTNTĮ 23 str. 2 d. 6 p.), todėl privalo sudaryti viešąją sutartį (GVTNTĮ 23 str. 2 d. 5 p.). Matyti, kad netiksliai suformuluoti viešosios sutarties sudarymo subjektai ir klaidingai nurodoma vartotojo pareigų sudėtis, neleidžia gyventojui suprasti, galima teigti tai ji klaidina dėl viešosios sutarties sudarymo tvarkos ir jo teisės realizavimo galimybes teisės aktų pagrindu užsitikrinti viešosios paslaugos gavimą, žinant tai, kad už viešosios paslaugos teikimą atsakinga savivaldybė (GVTNTĮ 13 str. 1 d., VSĮ 6 str. 30 d. ir 54 str.). Nuotekų transportavimo paslaugos teikimą Aprašo 1 p. nurodo, kaip

veikimo dalyką neturinčio tiesioginio ryšio su nuotekų tvarkymo darbu apimtimi, matyti tai neatitinka įstatymui, nes GVTNTĮ 3 str. 29 d. nurodo į nuotekų surinkimą ir transportavimą kaip nuotekų tvarkymo dalyką, įstatymu reglamentuojančios veiklos esmę.

Kreipimosi tikslas keisti Geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo viešosios sutarties standartinių sąlygų aprašo dalį nuostatų, taip, kad gyventojams būtų aišku, kad teisės aktų pagrindu sudaroma viešoji sutartis tam tikra dalimi riboja jų, kaip vartotojų teises keisti viešosios sutarties sąlygas, tačiau viešosios sutarties standartinių sąlygų taikymas sutarties sudaryme, teisinėmis priemonėmis užtikrina viešosios paslaugos teikimą, neilgesniu nei teisės akte nustatytu periodiškumu garantuota vartotojui ar abonentui gauti iš viešojo vandens tiekėjo nuotekų transportavimo paslaugos teikimą, ir tai bus atliekama pagal teisės aktų ir/ar licencijuojamos veiklos sąlygas, tam, kad nuotekų tvarkymas vyktu pagal įstatymu reglamentuotą tvarką.

Geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo viešosios sutarties standartinių sąlygų apraše bus eliminuotos vartotojo prievolės, kurios nesuderinamos su įstatymų ir poįstatyminių teisės aktų reikalavimais pvz. turėti ir užtikrinti privažiavimą iki nuotekų kaupimo įrenginių, taip pat suderinti aprašo nuostatas pagal teisės normas nurodomas įstatymuose. Apraše bus siūlomos tam tikrų punktų redakciniai pakeitimai ir/ar jų papildymas taip, kad būtų aiškumas dėl GVTNTĮ pagrindinių nuostatų taikymo pvz. siūloma papildyti Aprašą 12.1. p. **Viešasis vandens tiekėjas pasiūlymą sudaryti Geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo viešąją sutartį dėl nuotekų transportavimo paslaugų teikimo vartotojui pateikia įstatymo nustatyta tvarka, vadovaudamasis viešojo registro duomenimis arba gavus vartotojo rašytinį kreipimąsi viešajai sutarčiai sudaryti.** Matyti, tai atitiktų GVTNTĮ 20 str. 2 d. 7 p. reikalavimus ir užtikrintu vartotojo pareigos įvykdymą pagal GVTNTĮ 23 str. 2 d. 5 p. (sudaryti viešąją sutartį). Atitinkamų nuostatų įrašymas į standartines viešosios sutarties sąlygas vartotojui teiktu aiškumą, kad nebus siūlomos kitos sąlygos nei nustatytos teisės aktuose dėl viešosios paslaugos teikimo sąlygų ir kokybės, be to viešojo vandens tiekėjo pasiūlymo teikimo kontrolė būtų vykdoma savivaldybės per viešųjų paslaugų administravimo procedūrą, tai leistu savalaikiai atlikti priežiūra ir tvarkomų nuotekų apskaitos kontrolę, be to sudarytu sąlygas išsiaiškinti aplinkybes ar vartotojai turintis individualių nuotekų tvarkymą turi galimybes nuotekas tvarkyti naudojantis nuotekų transportavimo paslaugos teikimu (GVTNTĮ 12 str. 2 d.).

Paminėtina, kad siūloma keisti Aprašo 18 p. taip:

18. Geriamojo vandens tiekėjas ir viešasis vandens tiekėjas vadovaudamasis Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymu ir Aprašo nuostatomis, turi teisę nustatyti bendrąsias sutarčių sąlygas, taikomas vartotojams ir abonentams (individualių nuotekų turėtojams) pateikdamas jas vartotojui ir abonentui su pasiūlymu sudaryti Geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo viešąją sutartį arba Geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo viešąją sutartį dėl nuotekų transportavimo paslaugų teikimo. Bendrosiose sutarčių sąlygose turi būti naudojamos tik Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo 3 str. nustatytos sąvokos ir jų paskirtis sutarties sąlygose negali būti keičiama. Bendrosiose sutarčių sąlygose negalima nustatyti kitų vartotojo pareigų nei teisės aktuose nurodyta. Bendrosios sutarties sąlygos viešai skelbiamos Geriamojo vandens tiekėjo ir Viešojo vandens tiekėjo interneto svetainėje.

Tokio pasiūlymo tikslas, suderinti viešosios sutarties standartines sąlygas taip, kad jos atitiktų įstatymo reikalavimus dėl viešosios paslaugos teikimo gyventojams (vartotojams ir abonentams) ir teiktu nuoroda dėl paslaugų teikėjo (viešojo vandens tiekėjo) pareigos laikytis VSĮ 54 str. 3 d., kurioje nurodoma „Teikdami savivaldybės gyventojams viešąsias paslaugas, jų teikėjai privalo vadovautis įstatymais, savivaldybės institucijų sprendimais ir kitais teisės aktais“. Pažymiu, kad viešosios paslaugos teikimo ir viešosios paslaugos administravimas dėl nuotekų valymo yra nurodytas VSĮ 55 str. ir VSĮ 6 str. 30 d., kaip savarankiškos savivaldybių funkcijos, kai savivaldybė atsakinga, kad gyventojams viešosios paslaugos teikimas vyktu nuolat. Taigi pagrindiniai reikalavimai sutarties turiniui turi būti numatyti Viešosios sutarties standartinių sąlygų apraše taip, kad individualiai šalių aptartos sąlygos, neprieštaraut Civiliniam kodeksui, LR geriamojo vandens įstatymui, LR geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymui ir kitiems geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymą reglamentuojantiems teisės aktams.

Papildomai siūloma keisti 57 ir 58 p. taip:

57. Šalis, nevykdanti pagal viešąją sutartį prisiimtų įsipareigojimų ar juos vykdanti netinkamai, atsako Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka ir privalo atlyginti kitos sutarties šalies, taip pat trečiųjų asmenų dėl to turėtą žalą.

58. Šalys atleidžiamos nuo atsakomybės už viešosios sutarties nevykdymą ar netinkamą vykdymą, jeigu įrodo, kad tai įvyko dėl atsiradusių nenugalimos jėgos (force majeure) aplinkybių. Atleidimo nuo atsakomybės klausimai, susiję su nenugalimos jėgos (force majeure) atsiradimu, sprendžiami Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

GVNTNTĮ 39 straipsnio 21 dalyje yra numatyta, kad vartotojui per teisės aktuose ar sutartyje nustatytą terminą neatsiskaičius su geriamojo vandens tiekėju, garantiniu vandens tiekėju už suteiktas paslaugas, už kiekvieną uždelstą kalendorinę dieną nuo laiku nesumokėtos sumos skaičiuojami Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl delspinigių už nesumokėtus paslaugų mokesčius skaičiavimo fiziniams asmenims“ nustatyto dydžio delspinigiai, tačiau nenumato klausimų, susijusių su geriamojo vandens tiekėjo sutartine atsakomybe. Siekiant išvengti galimų neaiškumų, susijusių su taikytinu reguliavimu, siūlau 57 ir 58 p. keisti ir patvirtinti pagal naują redakciją.

Norminis teisės aktas, kurį prašoma ar siūloma priimti, pakeisti, papildyti ar pripažinti netekusiu galios:

Siūloma pakeisti Lietuvos Respublikos 2023 m. birželio 7 d. nutarimo Nr. 440 1.2. punktu patvirtintą Geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo viešosios sutarties standartinių sąlygų aprašą pagal šiuos punktus: 1., 2., 4.1., 4.6.1., 4.6.2., 6., 12., 12.1., 13., 16., 18., 19., 20., 26., 29., 30., 31., 55., 55.1., 55.2., 56., 57., 58., 59., ir 62 p.

Pageidauju / **Nepageidauju** (*pažymimas pasirinkimas*), kad Peticijų konstitucinio įstatymo 4 straipsnio 5 dalies 1 ir 2 punktuose nurodytais pagrindais gauta informacija ar nuomonės dėl pateikto prašymo ar siūlymo būtų ne tik skelbiama portalo „Mano vyriausybė“ interneto svetainėje „E. pilietis“, bet ir siunčiama mano nurodytais kontaktiniais duomenimis.

PRIDEDAMA:

Norminio teisės akto projektas:

Pridedamas kreipimosi siūlymo tekstas dėl Geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo viešosios sutarties standartinių sąlygų aprašo pakeitimo.

(*pareiškėjo parašas*)

Dainius Vaitekėnas